

Misal malo upotrebljavati, ali hvala Bogu i vrijednim ljudima, što će se na našem starinskom jeziku još negdje liturgijski moliti i pjevati kod Mise.

Prijevod je »po nalogu crkvene prepostavnosti« priredio Msgr. Martin Meršić sa suradnicima: Š. Horvath, dr. A. Blazović OSB, M. Ferčak, G. Horvath, I. Horvath, dr. K. Horvath i J. Mikišić. Na početku je običajan Uvod: Sveta maša, Povijest svete maše, Zgrada sv. maše, Crkveni časi, Crkveno ljeto, Nedilja, Kvatreni dani, Svetki svetcov, Crkvene prateži (ruha), Crkvene farbe (boje), Liturgične posude i spravi, Jezik sv. maše i crkvenih obredov, Tajni jezik liturgičnih činov i znakov. Slijedi Red i čin svete maše: Priprava i predmaša, Aldovna maša, Prefacije, Sancuts, Kanon, Aldovna goščina, Molitve po tihoj sv. maši. Zatim prema najnovijem izdanju latinskog Misala: Maše nedilj i svetkov u redu crkvenoga ljeta, Sveci i neki svetki Gospodinovi i Majke Božje, Skupne maše svecov, Votivne maše, Različne molitve, Za pokojne, Maše za neka mjesta (ali samo one koje se mise u biskupiji Zelezna: Marija Celjanska, Florijan, Ivan Nepomuk, Rita, Ladislav, Donat, Rok, Rozalija, Demetar, Emerik (Mirko) i Leonard). U kratkom je dodatku na koncu Zborna sv. maša (str. 954—71), u kojoj ima i nekoliko vrlo jednostavnih napjeva za misne tekstove koji se »jače« (pjevaju). Vrijedni su kratki uvodi u pojedina doba i blagdane, dobrim dijelom priređeni prema raznim izdanjima austrijske »Zajednice za proučavanje sv. Mise«. Nećemo navoditi jezične posebnosti prijevoda, ali se uz stare hrvatske riječi i razmjerno ne premnoge germanizme opaža upliv prijevoda Misala u staroj domovini kao i prijevoda himana o. M. Pavelića (osim kod Posljednice za mrtve koja je jamačno donesena onako kako je narod pjeva od davnine). Papir tisak i uvez su na savremenoj visini, pa je i na tome čestitati našoj vrijednoj gradišćanskoj braći. o. M. K.

LITURGIČNI SEMINAR V LJUBLJANI

Konstitucija vatikanskega crkvenoga zbora o svetem bogoslužju naroča, da je treba duhovnikom, »tako škofijskim kakor redovničkim, ki že delujejo v Gospodovem vinogradu, z vsem primernimi sredstvi pomagati, da bodo vedno polneje

razumeli, kar v svetih opravilih izvršujejo, da bodo liturgično živeli in to posredovali sebi zaupanim vernikom« (čl. 18). V smislu tega naročila je bil v bogoslovnem semenišču v Ljubljani trodnevni liturgični seminar za duhovnike ljubljanske nadškofije. Sodelovanje vernikov pri svetem bogoslužju bo »dejavno in polno« samo, »če bodo prej dušni pastirji sami prežeti z liturgičnim duhom« (čl. 14). Kdo naj bo prvi nositelj liturgične obnove, če ne duhovnik — liturg? Tega se škofijsko vodstvo dobro zaveda, zato je že pred letom dni, še pred naročilom Konstitucije, organiziralo liturgični seminar, katerega pa zaradi smrti nadškofa Antona Vovka ni bilo v napovedanem času. Po izidu Konstitucije pa je postala potreba po seminarju še bolj pereča. Škofijsko vodstvo je izrabilo prvo priliko, ko so bili duhovniki bolj prosti dušnopastirskih dolžnosti in organiziralo liturgični seminar. Najbolj primeren čas je bil teden po veliki noči, ko je bogoslovno semenišče prazno, duhovniki pa ta čas še najlaže zapustijo župnije in se posvetijo študiju liturgične obnove.

Liturgični seminar je bil namenjen vsem duhovnikom nadškofije, čeprav so bili nanj v prvi vrsti povabljeni dekani. Le — ti so izbrali v svojih dekanijah še dva duhovnika, da sta se skupaj z dekanom udeleževala seminarja in bosta kasneje v pomoč dekanu pri pospeševanju liturgične obnove v dekaniji. Udeleženci seminarja naj bi postali nosilci in pospeševalci liturgične obnove v dekaniji.

Seminar je zbudil zanimanje tudi med duhovniki goriške apostolske administrature, precej duhovnikov, s kapitularnim vikarjem Simčičem na čelu, se ga je tudi udeležilo; navzoči so bili tudi zastopniki mariborskega škofijskega liturgičnega sveta. Tako so bile po duhovnikih zastopane vse slovenske škofije in s tem je bila izražena želja po tesnem sodelovanju. Predlagali so, naj bi se ustanovil medškofijski liturgični svet, kakor ga priporoča Konstitucija v členu 45, ki bi koordiniral delo liturgične obnove, da bi bilo povsod enotno. Vse navzoče je prešinil sveži duh, ki veje iz Konstitucije, vsem je bilo kmalu jasno, da je bogoslužje res »prvi in nujni vir, iz katerega naj verniki črpajo pristno krščanskega duha« (čl. 14). Spontano se je porodila želja, da bi postal liturgični seminar stalna institucija v škofiji, iz katere bi duhovniki črpali svežih pobud za dušnopastirsko delo med verniki.

Ker se je veliko duhovnikov ljubljanske nadškofije udeležilo letošnjega liturgičnega tečaja v Zagrebu, na katerem so

škofje, udeleženci vatikanskega koncila, razlagali vsebino liturgične Konstitucije, zato seminar v Ljubljani ni imel namena pojasnjevati Konstitucijo kot tako, ampak se je omejil na ožji predmet; obravnaval je nedeljsko mašo pod vidikom liturgične obnove. Praznovanje nedelje in z njim združena udeležba pri evharistični daritvi je temeljna zahteva krščanstva in zares pristen izraz še žive vere v ljudeh. Vse naše apostolsko prizadevanje mora zato biti usmjereno v to, »da bi se vsi, ki po veri in krstu postanejo otroci božji, zbrali skupaj, da bi v Cerkvi hvalili Boga, se udeleževali daritve in uživali Gospodovo večerjo« (čl. 10.).

Predavanj je bilo sedem. Pod različnimi vidiki so obravnavala vprašanje, kako poživeti nedeljsko mašo in jo čimbolj približati ljudstvu. Verniki naj ne bodo več nemi gledalci, ampak naj pri maši dejavno sodelujejo in z duhovnikom sodarujejo. Maša naj ne bo več samo zadeva duhovnika in ministrantov, ampak vseh vernikov! Vernikom je treba prebuditi zavest, da so pri sv. krstu prejeli splošno duhovstvo, postali so »izvoljen rod, kraljevo duhovstvo, svet narod, pridobljeno ljudstvo« (1 Pet 2, 9), zato smejo z duhovnikom pri maši sodarovati. V evharistično daritev mora biti včlenjena njihova osebna daritev. Šele potem, ko bo maša postala del osebne daritve, bodo odhajali iz cerkve duhovno prerajeni. Naužili se bodo božjega kruha ob poslušanju božje besede in ob udeležbi evharistične gostije. V tem si bodo pridobili dovolj moči za krščansko življenje čez teden.

Maša je skupna zadeva duhovnikov in vernikov, zato ima vsak udeleženec pri njej svojo vlogo. »Tudi strežniki, bralci, razlagalci in člani pevskega zbora, opravljajo pravo liturgično službo« (čl. 29), zato so bila predavanja razdeljena tako, da so zajela vse tiste elemente, ki skupaj tvorijo nedeljsko mašo. Mimo duhovnika, ki opravlja prvo funkcijo pri maši, so predavanja obravnavala tudi delež ministrantov, pevcov in ljudstva pri maši. Zadnji dve predavanji sta bili bolj praktični. Obravnavali sta drugotne, pa tudi važne činitelje nedeljske maše, kot so: oprema cerkve, oltarja, paramenti in ustrezno sociološko oblikovanje maše.

Uvodno predavanje je s teološke strani osvetlilo vsebino nedelje in utemeljilo smisel nedeljskega počitka. Referent je razvijal globoke misli o teologiji nedelje, ki so prevzele navzoče. Nedelja je spomin Kristovega vstajenja in prihoda Sv. Duha. Kristusovo vstajenje je zmagoslovni zaključak odrešilne

kalvarijske daritve. Kristus je šel preko trpljenja in smrti k Očetu v poveljano življenje, tako je tudi nas prevedel preko greha k novemu življenju. Nedeljski počitek ima smisel samo, če se kristjan v prostosti od dela zaveda svojega odrešenja. Milosti in sadov odrešenja postanemo deležni le, če nedeljo res posvetimo, ne pa s tem, če samo delo odložimo. Nedeljski počitek skupaj z nedeljsko mašo je tisto sredstvo, po katerem dosegamo najvišji smoter, svojo naravno in nadnaravno izpopolnitev, pravi papež Janez XXIII. v okrožnici Mati in učiteljica.

Vodnik pri posvečevanju nedelje je duhovnik — liturg. Zato je naslednji referat našteval njegove dolžnosti in naglasil da mora biti duhovnik sam prežet z liturgičnim duhom in bogoslužje opravljati tako, da bo z njim vernike dvigal od vidnega k nevidnim. Bogoslužje mora duhovnik opravljati natančno po predpisih, zbrano, pobožno in lepo. Brez svetosti je duhovniško delo brezplodno. Duhovnik nastopa pri nedeljski maši v dveh funkcijah: kot oznanjevalec božje besede in kot svečenik, ko v Kristusovi osebi spremeni kruh in vino. Bogoslužje božje besede mora biti prežeto s svetopisemskim duhom, ne samo tako, »da bo bolj na široko odpiralo zaklade svetega pisma« (čl. 51), ampak mora biti pridigar sam presunjen z božjo besedo in to presunjenost prenašati na ljudi. Govor mora biti zalit z milostjo in nadnaravno »maziljen« po Sv. Duhu. Samo božja beseda, ki je »meč Duha« (Ef 6, 17) bo vžgala srca in rodila sadove.

Zelo tehtno je bilo predavanje o sodelovanju vernikov pri maši. Ljudi je treba pridobiti za dejavno sodelovanje pri maši in ne čakati na prenovljeni mašni obred. Pastirovati moramo današnjim vernikom. Tudi današnji verniki morajo živjeti iz maše, kako pa naj živijo iz maše, če je ne poznajo in ne vedo, kaj se na oltarju dogaja? Mašo moramo približati ljudem tako, da bodo spet prevzeli v njej tisto vlogo, katero je imelo ljudstvo pri maši prvih krščanskih časov, pa jo je kasneje zabrisal zgodovinski razvoj, vlogo ljudstva pa prevzel ministrant ali pevski zbor. Kljub živi potrebi po sodelovanju vernikov pri maši, je referent modro naglasil, da ne smemo vernikom v cerkvi samo diktirati, kaj naj molijo, ampak jih moramo pridobiti za pravo notranje sodelovanje. Sodelovanje vernikov je tudi že v tem, da razumejo poučne dele maše: Berilo in evangelij, prošnje in speve, in se tako duhovniku res v duhu pridružijo v sveti daritvi. V tem je dobilo dovoljenje o uporabi

domaćega jezika pri maši neprecenljivo vrednost in soglasna želja navzočnih jebila, da bi bil čimprej ves poučni del maše v narodnem jeziku.

Petje pri maši je bila tema petega referata, pri čemer je bilo poudarjeno, da glasba ne sme biti dekla liturgije, pač pa njen enakovredni činitelj. Ob misli, da bi bila vsa maša v narodnem jeziku, smo se zresnili, kaj potem z bogatim glasbenim zakladom, ki je vsebovan v latinskem jeziku? V narodni jezik ga ne moremo prestaviti tako kakor predstavljamo libreto, ker smo vezani na predpisano liturgično besedilo. Skladatelji bi morali zlagati nove skladbe. Kje pa naj dobimo umetnike — skladatelje, ki bi vse to mogli, pa tudi glasba ne bi bila več univerzalna, ampak omejana samo na en narod. Potreben je še temeljit preudarek. Za zdaj naj bi še gojilo ljudsko petje, da bi pri mašah, kjer sodelujejo verniki pela vsa cerkev; pevski zbori pa naj bi peli pri petih in slovesnih mašah.

Iz razgovora sodelujočih se je videlo, kako potreben je bil liturgični seminar. Vprašanj in predlogov je bilo toliko, da vsi priglasi niso prišli do besede, ker je bil čas za razgovor preveč skopo odmerjen. Seminar je nedvomno dobro uspel. Predavatelji so se potrudili in z izbranimi besedami povedali to, kar zahteva praktično delo med verniki in narekuje duh liturgične obnove. Predavanja so bila dobro premišljena, pastoralno modra in prežeta z duhom, ki veje iz Konstitucije o svetem bogoslužju. Tako obsežno in naporno delo koncilskih očetov že poganja prve sadove. Seminar je bil po besedah nadškofa Jožefa Pogačnika podoben ognjišču, od katerem so navzoči prižgali ogenj in ga v sebi ponesli v svoje župnije, da bodo z njim ogreli in za božjo stvar pridobili tudi njim izročene vernike.

Dr FRANCE ROZMAN

»BENEDIKTINCI U HRVATSKOJ«

(REFLEKSIJE UZ JEDNU KNJIGU)

Dopao mi je rukku, pred mjesec dana, dva, I. svezak, za naše današnje prilike monumentalnoga, djela profesora splitske bogoslovije Dr Ivana Ostojića: »Benediktinci u Hrvatskoj« (Mirjana Jerković, Split, Lovretska 9.- 2.500 Din.).

Već pri listanju te omašne knjige ostao sam duboko impresioniran. I bogatom kulturno - historijskom dokumentacijom, što